

Jaarrede voorzitter NVvA 2021

Dames en heren, leden van de Nederlandse Vereniging voor Aanbestedingsrecht,

We hebben een bijzonder jaar achter de rug. Het ziet er naar uit dat we na de komende zomer weer een beetje kunnen teruggaan naar het normale leven, maar voor de Nederlandse Vereniging voor Aanbestedingsrecht was 2020 een uitdagend jaar.

Allereerst was het een belangrijk lustrumjaar (25 jaar NVvA), maar daar hebben we uiteindelijk niet zoveel van gemerkt. Er was een lustrumcommissie benoemd, er waren mooie plannen voor een lustrumweekend naar de Brusselse instituties en natuurlijk zou er een feestelijke najaarsvergadering komen.

Niets van dit al. Begin maart 2020 sloeg de pandemie in Nederland hard toe en overall veranderde bijna van de ene op de andere dag het gewone leven. Thuiszitten en thuiswerken werd de norm, geen groepsactiviteiten meer en een mondkapje op bij persoonlijke ontmoetingen.

Op 13 februari had het bestuur nog overleg gevoerd met de lustrumcommissie en op 24 februari waren telefoongesprekken gevoerd met Brussel. Op 27 februari was nog een Nieuwsbrief uitgegaan naar de leden, waarin uitgebreid op de komende lustrumactiviteiten werd ingegaan. Ook werden de leden daarin opgeroepen voor de Regiobijeenkomst Zuid bij het kantoor van Boels Zanders Advocaten in Eindhoven op 16 april.

Maar op de eerste bestuursvergadering van 19 maart – die anders dan gebruikelijk, online is gehouden - besluit het bestuur de regiobijeenkomst en alle lustrumactiviteiten te annuleren. De leden worden bij Nieuwsbrief van 23 maart over deze ontwikkelingen geïnformeerd. Vanaf dat moment is de NVvA een digitale vereniging.

De bestuursvergaderingen worden verder online gehouden, evenals de bijeenkomsten met de leden. Voordeel van het digitale vergaderen is wel dat er geen reistijd meer is. Daarom wordt de vergaderfrequentie van het bestuur verhoogd en kan de tijdsduur worden verkort. Op 19 mei volgt weer een Nieuwsbrief, met een update over de verenigingsactiviteiten.

De eerste online ontmoeting met de leden is de voorjaarsvergadering van 18 juni. De zaal in het Jaarbeursgebouw is geannuleerd en CMS is bereid haar

digitale vergaderfaciliteiten, inclusief de noodzakelijke ondersteuning, aan de vereniging ter beschikking te stellen. Vanaf deze plaats spreekt het bestuur zijn grote waardering uit voor het belangeloos beschikbaar stellen van deze faciliteit, met een apart woord van dank aan Dorien de Jong van de afdeling Events van CMS.

De jaarvergadering van juni wordt tot ieders verrassing - in ieder geval de mijne - een groot succes. Er zijn meer dan 185 leden die inloggen. Zoveel leden zijn niet eerder op een vergadering aanwezig geweest. De vragenronde is nog wat onwennig, maar de leden krijgen interessante voordrachten gepresenteerd door Chris Jansen, hoogleraar privaatrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam en (dan nog) voorzitter van de Commissie van Aanbestedingsexperts, en Layla Bozkurt, advocaat bij Maverick Advocaten, over 'Verbetering van de rechtsbescherming' respectievelijk 'voorafgaande aan' en 'tijdens' de civiele procedure. De toon is gezet en vanaf dat moment zijn de online bijeenkomsten met de leden niet meer weg te denken.

De positieve ontwikkelingen met het Corona-virus in de zomer van 2020 brengen het bestuur ertoe de mogelijkheid van een hybride opzet van de najaarsvergadering te overwegen, dat wil zeggen een live bijeenkomst met een beperkt aantal deelnemers in combinatie met een online verbinding. Bij rondschrijven van 6 juli ontvangen de leden een save-the-date met deze strekking. De ontwikkelingen met het virus na de zomer maken die opzet echter alsnog onmogelijk.

Op 26 november vindt de najaarsvergadering dus ook online plaats, opnieuw met ondersteuning vanuit CMS. Er zijn weer veel leden ingelogd – veel meer dan gebruikelijk bij de traditionele vergaderingen. Presentaties over het onderwerp 'Inschrijvers van buiten de EU: wat nu?' worden gehouden door Anne Fisher, (dan nog) vice-voorzitter van de Commissie van Aanbestedingsexperts, Gerard 't Hart, bedrijfsjurist bij Boskalis, en Nathan Meershoek, promovendus aan de Universiteit Utrecht. Verder presenteert de NVvA-werkgroep Past Performance haar definitieve preadvies, met een inleiding door haar voorzitter Janet Meesters, advocaat bij DLA Piper. De bedoeling is dat dit preadvies in de loop van dit jaar zowel digitaal als in druk verschijnt, naar keuze van ieder lid van de vereniging.

Op de jaarvergadering wordt tot slot de tweejaarlijkse scriptieprijs uitgereikt aan Marita Ophof-Copier voor haar scriptie over de klachtplicht van inschrijvers in relatie tot het Unierecht, in het bijzonder de rechtsbeschermingsrichtlijn. Zij

wordt digitaal toegesproken en gefeliciteerd door de juryvoorzitter, onze NVvA hoogleraar uit Groningen Huib van Romburgh.

Het bestuur is zeer positief over de opkomst van de leden bij de online vergaderingen. Inmiddels heeft het bestuur dan ook besloten een deel van de ledenbijeenkomsten verder online aan te bieden, Corona of niet. Inmiddels hebben in maart en mei van dit jaar korte digitale sessies van een uur plaatsgevonden over actuele onderwerpen, de zgn *Procurement Hours*. Die blijken gezien het grote aantal deelnemers in een duidelijke behoefte te voorzien, dus daar gaan we mee door.

De voorjaarsvergadering en de najaarsvergadering zullen weer live worden, zodra dat verantwoord kan. Het sociale element van het verenigingsleven ontbreekt nagenoeg volledig bij de online sessies. Voor een vereniging is dat sociale element echter tenminste zo belangrijk als het wetenschappelijke deel. We gaan dus als vereniging naar een hybride structuur van onze activiteiten: jaarvergaderingen en regiobijeenkomsten volgens traditionele opzet en tussentijdse inhoudelijke sessies online.

Ik kom hiermee aan het slot van mijn activiteitenoverzicht. Maar voordat ik afsluit, nog kort een enkel woord over een recente ontwikkeling op aanbestedingsrechtelijk gebied, te weten de inbreukprocedure van de Europese Commissie tegen Nederland over de aanbestedingsplicht van woningcorporaties.

In december 2017 heeft de Europese Commissie een aanmaningsbrief gestuurd naar Nederland omdat de Nederlandse woningcorporaties niet worden aangemerkt als aanbestedende diensten, ook al zijn ze naar het oordeel van de Commissie betrokken bij overheidsopdrachten (zie Inbreukenpakket EC, Brussel, 7 december 2017). Nederland krijgt als gebruikelijk twee maanden de tijd om op deze aanmaningsbrief te reageren.

Kennelijk heeft Nederland uitstel gevraagd van die termijn, want het blijft een tijd rustig, totdat de Europese Commissie in januari 2019 een aanvullende aanmaningsbrief naar Nederland stuurt. Naar het oordeel van de Commissie zijn de Nederlandse woningcorporaties sterk afhankelijk van de Nederlandse overheid, zowel op centraal als op lokaal niveau. Opnieuw krijgt Nederland twee maanden om te reageren op de argumenten van de Commissie (zie Inbreukenpakket EC, Brussel, 24 januari 2019).

Maar ook dit keer blijft het lang stil: de procedure is vertrouwelijk en gewisselde stukken worden niet gepubliceerd. Onlangs is die stilte echter bruusk verbroken, als de Europese Commissie op 9 juni jl. haar inbreukenpakket voor juni 2021 publiceert. Daarin kondigt de Commissie aan dat zij heeft besloten Nederland een met redenen omkleed advies te sturen met betrekking tot zijn regels inzake woningcorporaties (zie Inbreukenpakket juni 2021, Brussel, 9 juni 2021). Daarmee zit Nederland nu in de tweede fase van de Verdragsinbreuk-procedure.

Betekent dit het einde van het vrije aanbestedingsregime dat de Nederlandse woningcorporaties tot op heden hanteren? Die kans is groot. Möhlmann ziet in 2008 al een aanbestedingsplicht voor corporaties (W.R. Möhlmann, *Over aanbestedingsplichtige instellingen, woningcorporaties en zorgverzekeraars*, TBR 2008), maar dat leek een preek voor eigen parochie want hij werkte voor de Europese Commissie.

Na wijziging van het toezichtregime op woningcorporaties in de Woningwet van 2015, neemt het aantal auteurs dat een aanbestedingsplicht voor corporaties aanneemt, echter toe. Bregman en Bruggeman sluiten in 2018 een aanbestedingsplicht voor corporaties in het geheel niet meer uit (A.G. Bregman, E.M. Bruggeman, *Aanbestedingsplicht voor woningcorporaties?*, TBR 2018/59). Ook onze eigen NVvA hoogleraar uit Amsterdam Gert-Wim van de Meent, concludeert in zijn gedegen bijdrage in het Tijdschrift *Aanbestedingsrecht* van juni 2019 zelfs redelijk ongeclausuleerd tot een aanbestedingsplicht voor woningcorporaties (W.J. Aders, G.W.A. van de Meent, *Aanbestedingsplicht als nieuwe werkelijkheid voor woningcorporaties?*, TA 2019/3, p.6-18).

En in zijn recente redactionele bijdrage in *Actualiteiten Bouwrecht* van 17 juni jl. sluit Bregman af met het advies aan de Nederlandse woningcorporaties – en ik citeer - *‘dat zij er goed aan doen om erover na te denken wat een aanbestedingsplicht betekent voor de wijze van opdrachtverlening, vergeleken met de huidige werkwijze’*. Ik sluit mij aan bij dit advies, en nodig de woningcorporaties van harte uit het lidmaatschap van de NVvA alvast in overweging te nemen.

Dank voor uw aandacht.

Prof. Mr Jan-Michiel Hebly (voorzitter NVvA), Zwolle 24 juni 2021